

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української мови та словесності

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ І
МЕТОДИЧНІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

для здобувачів вищої освіти спеціальності
44 Серія філологія бізнес-професійного рівня
філологічний факультет РДУ

Рівне – 2016

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української мови та славістики

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З МЕТОДИКИ
НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

**для здобувачів вищої освіти спеціальності
А4 Середня освіта бакалаврського рівня
філологічного факультету РДГУ**

Рівне – 2026

УДК 811.161.2(07)(072)

П 12

*Рекомендовано до друку
на засіданні навчально-методичної комісії філологічного факультету РДГУ
(протокол № 1 від 9.01. 2026р.)*

Рецензенти:

Вітюк Валентина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Кучма Тетяна Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Розробник:

Павлюк Наталія Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови та славістики Рівненського державного гуманітарного університету.

Павлюк Н. П. Методичні рекомендації до написання курсової роботи з методики навчання української мови : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта бакалаврського рівня філологічного факультету РДГУ. Рівне: РДГУ, 2026. 58 с.

Методичні рекомендації укладено з метою систематизації вимог до виконання курсових робіт із методики навчання української мови в закладах вищої освіти. У документі визначено структуру, змістові компоненти та науково-методичні орієнтири дослідження, спрямовані на формування в здобувачів вищої освіти фахових, дослідницьких та комунікативних компетентностей. Особливу увагу приділено інтеграції сучасних підходів до мовної освіти, розвитку критичного мислення та формуванню здатності до самостійного аналізу педагогічних явищ.

У першій частині методичних рекомендацій розкрито вимоги до курсової роботи: визначено її цілі, завдання, логіку наукового пошуку та критерії оцінювання. Акцент зроблено на дотриманні академічної доброчесності, послідовності наукового викладу, обґрунтованості вибору теми й адекватності методологічного інструментарію. Програма дослідження подана як структурована модель наукової діяльності здобувача, що забезпечує реалізацію компетентнісного підходу.

Друга частина присвячена етапам виконання курсової роботи: від вибору теми та добору наукової літератури до проведення власного педагогічного спостереження, аналізу результатів і формулювання висновків. Деталізовано послідовність дій здобувача, алгоритм укладання орієнтованої програми дослідження, підготовку до захисту та технічні вимоги до оформлення тексту відповідно до стандартів академічного письма.

У заключному розділі подано рекомендації щодо публічного захисту курсової роботи та критерії оцінювання результатів. Документ має практико-орієнтований характер і може бути використаний як методичний інструмент підтримки здобувачів вищої освіти.

©Павлюк Н. П., 2026 рік

©РДГУ, 2026 рік

Передмова

У сучасних умовах розвитку національної системи освіти, орієнтованої на принципи компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, підготовка майбутніх учителів української мови й літератури набуває особливої ваги. Одним із важливих елементів професійного становлення здобувача вищої освіти вважається виконання курсової роботи, яка має на меті формування навичок самостійного наукового пошуку, аналітичного мислення, академічного письма та дослідницької культури. Саме тому виникає потреба у створенні системних методичних рекомендацій, які забезпечать єдність вимог до структури, змісту й оцінювання курсових робіт із методики навчання української мови в школі.

Методичні рекомендації укладено з урахуванням чинних нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України, стандартів вищої освіти за спеціальністю *Середня освіта (українська мова і література)*, а також сучасних науково-методичних підходів до організації дослідницької діяльності у сфері мовної освіти. У їх основі – концептуальні ідеї гуманістичної педагогіки, рефлексивного та аксіологічного підходів, теорії педагогічного проектування (В. Joуse, М. Fullan, J. Hattie), які забезпечують інтеграцію педагогічної теорії та практики. Особливий акцент зроблено на дотриманні принципів академічної доброчесності, критичного осмислення педагогічного досвіду та цифрової трансформації освітнього процесу.

Основна увага в документі зосереджена на алгоритмічності процесу виконання курсової роботи: від вибору теми й постановки наукової проблеми до аналізу результатів педагогічного експерименту та формулювання висновків. Кожен етап описано в логічній послідовності з поясненням очікуваних результатів, методологічного інструментарію та способів забезпечення наукової обґрунтованості. Окремий розділ присвячено критеріям оцінювання, що покликані забезпечити

об'єктивність, валідність та прозорість оцінювального процесу, відповідність результатів очікуваним навчальним результатам і рівню сформованості фахових компетентностей.

Курсова робота виступає не лише формою підсумкового контролю, а й важливим засобом розвитку *дослідницької компетентності* майбутнього вчителя української мови. Вона сприяє становленню наукового світогляду, формуванню здатності до рефлексії, критичного аналізу мовних явищ і педагогічних ситуацій, інтеграції теоретичних знань із практикою шкільного навчання. Самостійне виконання курсової роботи стимулює пізнавальну активність здобувача, розвиває вміння працювати з науковими джерелами, застосовувати методи емпіричного дослідження, узагальнювати результати та формулювати аргументовані висновки. Таким чином, курсова робота – це ключовий елемент у формуванні професійно-методичної культури майбутнього вчителя-філолога, здатного до інноваційної діяльності в умовах Нової української школи.

ЗМІСТ

ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
Цілі курсової роботи.....	6
Програма дослідження.....	7
Структура, обсяг і оформлення курсової роботи.....	8-9
Критерії оцінювання курсової роботи.....	9-12
 ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	 13
Вибір теми.....	13-14
Складання орієнтованої програми дослідження та графіка виконання курсової роботи.....	14-17
Добір літератури.....	17-18
Вивчення дібраних джерел.....	18-23
Уточнення програми дослідження.....	23-24
Виконання практичної частини.....	24-25
Написання тексту.....	25-42
Технічне оформлення роботи.....	42-45
 ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	 45
Порядок захисту.....	45
Підготовка до захисту.....	45-48
 <i>Додаток.....</i>	 <i>49-54</i>
<i>Список рекомендованої літератури.....</i>	<i>54-55</i>
<i>Теми курсових робіт із методики навчання української мови..</i>	<i>56-57</i>

ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

ЦІЛІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота – це одна з форм самостійної навчально-дослідної роботи здобувача вищої освіти. У процесі її виконання студенти розширюють свій загальний кругозір і поглиблено вивчають одну з тем відповідного курсу. Водночас вони набувають навичок і вмінь, необхідних для проведення самостійних наукових досліджень: вчать аналізувати наукову проблему, спостерігати й вивчати навчально-виховний процес у світлі цієї проблеми, добирати й критично вивчати літературу з теми дослідження, робити теоретичні висновки й узагальнення, розробляти програму й використовувати різні методи дослідження, аналізувати одержані результати, обґрунтовувати методичні рекомендації з удосконалення навчально-виховного процесу в середній школі. Працюючи над текстом роботи, здобувачі набувають умінь наукового писемного мовлення, а готуючись до захисту – робити усне наукове повідомлення, аргументовано обстоювати свою думку. Нарешті, самостійні наукові пошуки сприяють розвитку мислення студентів: умінням аналізувати, зіставляти, узагальнювати, конкретизувати, робити висновки.

Курсова робота передбачає ґрунтовне вивчення конкретної наукової проблеми. Її основна частина – критичний огляд наукових праць із певної теми. Особливість курсової роботи полягає в обов'язковій наявності практичної частини, наприклад, спостереження та аналізу циклу шкільних уроків або виховних заходів, вивчення та узагальнення досвіду роботи школи або окремого вчителя над певною проблемою, аналізу шкільних підручників, посібників та інших засобів навчання, оцінки рівня сформованості знань, навичок та вмінь учнів, проведення нескладного експерименту. Здобувач також може розробити навчально-методичні матеріали (системи та комплекси вправ для формування певних навичок і вмінь, наочні засоби навчання, плани проведення виховних

заходів, методичні рекомендації щодо поліпшення процесу навчання та виховання тощо), які будуть упроваджені в навчально-виховний процес під час педагогічної практики.

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ

Запорука успішного виконання курсової роботи – це добре продумана програма дослідження. Вона складається з двох частин – методологічної й методичної. Методологічна частина містить докладне, чітке й завершене визначення об'єкта, предмета й проблеми дослідження, формулювання його мети, гіпотез і конкретних завдань, методична частина – характеристику методів збирання фактичного матеріалу та способів його обробки й аналізу, опис експериментальної бази дослідження.

Об'єкт дослідження – частина об'єктивної реальності або знань про неї, що створює проблемну ситуацію, на яку спрямовано увагу дослідника.

Предмет дослідження – це певна частина, окремі сторони, властивості або відношення об'єкта. Об'єкт та предмет співвідносяться як загальне і часткове.

Проблема курсового дослідження характеризує суперечності між типовим станом предмета дослідження в реальному житті й вимогами до нього. Вона пов'язана з удосконаленням предмета дослідження.

Розв'язання проблеми – це **мета** курсової роботи, що дає уявлення про орієнтовні результати, які мають бути викладені й обґрунтовані в роботі. Мета роботи конкретизується в її основних завданнях. Як правило, в курсовій роботі формулюють три-чотири таких завдання. Вони можуть поділятися на підзавдання. Зміст і характер завдань залежать від специфіки роботи, але здебільшого одне із завдань передбачає вивчення природи, структури, законів функціонування або розвитку об'єкта, інше – розкриття способів його вдосконалення, а ще – розробку практичних рекомендацій.

Методична частина програми спрямована на уточнення й перевірку гіпотези. У ній описують та обґрунтовують методику дослідження, тобто сукупність та послідовність методів і прийомів, яка забезпечує повне й достовірне розв'язання поставлених дослідником завдань. Обґрунтування методики полягає в доведенні її адекватності предмету завданням дослідження, достатності й раціональності. Зазначена частина програми містить також кількісну та якісну характеристики експериментальної бази дослідження, умов, у яких воно проводилося.

СТРУКТУРА, ОБСЯГ І ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота складається з **титульного аркуша, змісту, вступу, основної частини, висновків і літератури**. Вона також може мати додатки, які містять допоміжний матеріал.

На **титульному аркуші** мають бути зазначені: назва міністерства, якому підпорядковано вищий навчальний заклад, назва університету чи інституту, назва кафедри, на якій виконано роботу, тема роботи, прізвище, ім'я й по батькові виконавця, прізвище, ініціали, науковий ступінь і посада наукового керівника, а також назва міста й рік виконання роботи.

У **змісті**, який є остаточно відкоригованим планом курсової роботи, перелічують заголовки всіх її структурних частин у тій послідовності, у якій вони подаються в тексті, і вказують сторінки, на яких вони починаються.

У **вступі** коротко обґрунтовують вибір теми, її значення та актуальність, висвітлюють сучасний стан дослідження наукової проблеми, якій присвячено роботу, стисло викладають програму дослідження.

Основну частину, як правило, поділяють на теоретичну й практичну. У *теоретичній частині* дається критичний аналіз опрацьованої здобувачем наукової літератури та виділяються теоретичні положення, які були вихідними при виконанні практичної частини. У цій частині також обґрунтовується необхідність здійснення певних дослідницьких розвідок.

Практична частина містить опис виконання дослідницького завдання та аналіз його результатів.

У **висновках** стисло, переважно у формі тез або нерозгорнутих, лаконічно сформульованих тверджень, має бути зазначено, що зроблено, яких висновків дійшов здобувач, подано практичні рекомендації щодо вдосконалення певного аспекту навчально-виховного процесу в школі.

Список використаних джерел містить опрацьовані здобувачем вітчизняні та зарубіжні праці з основної дисципліни і суміжних із нею наук, на які посилається у своїй роботі.

Курсова робота може містити додатки з матеріалами анкетування, тестами, контрольними роботами, конспектами уроків та протоколами їх аналізу, творчими роботами учнів, виготовленими студентом навчально-методичними матеріалами, протоколами експерименту тощо.

Обсяг курсової роботи становить приблизно 20-25 сторінок машинописного тексту. На виклад *основної частини* роботи відводиться, як правило, 18-20 сторінок, на *вступ і висновки* – по 2-3 сторінки. *Список використаних джерел і додатки* до обсягу курсової роботи не зараховуються, хоча вони й мають спільну нумерацію з рештою роботи. Вона повинна бути грамотно написана й охайно оформлена.

Зброшуровану курсову роботу подають науковому керівникові не пізніше ніж за два тижні до захисту.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінювання курсової роботи здійснюється в два етапи. Спочатку з текстом роботи ознайомлюється науковий керівник. Він дає їй попередню оцінку, яка виставляється за чотирибальною системою за такими критеріями:

- 1) відповідність змісту обраній темі;
- 2) наявність глибоко продуманої в усіх її складових частинах програми дослідження;
- 3) ґрунтовність, повнота й критичність аналізу літератури з

проблеми дослідження;

- 4) успішність виконання дослідного завдання, глибина аналізу зібраного фактичного матеріалу;
- 5) літературне, технічне й естетичне оформлення роботи;
- 6) вчасність подання роботи на рецензування.

Оцінка **«відмінно»** виставляється в тому разі, якщо зміст відповідає темі дослідження, робота містить добре продуману й правильно оформлену програму дослідження та ґрунтовний, критичний аналіз наукової літератури з відповідної проблеми, теоретичний матеріал органічно сполучений з практичним, судження здобувача відзначаються оригінальністю, здобувач продемонстрував високий рівень самостійності під час виконання курсової роботи, яка грамотно написана, охайно оформлена та вчасно подана науковому керівникові.

Оцінка **«добре»** ставиться за наявності незначних недоліків – недостатньо точних висновків, поодиноких випадків порушення логіки викладу, вимог стилю, перевантаженості цитатами, огріхами в оформленні.

За наявності значних недоліків – неправильно розроблено програму дослідження, тему проаналізовано поверхово, не витримано вимог до оформлення роботи тощо – виставляється оцінка **«задовільно»**.

Якщо курсова робота не задовольняє зазначених вимог (наприклад, відсутня практична частина, зміст не відповідає назві роботи), ставиться оцінка **«незадовільно»**.

Усі курсові роботи, які були позитивно оцінені науковими керівниками, допускаються до захисту. Він проводиться в присутності комісії, до складу якої входять науковий керівник і викладачі відповідної кафедри, та здобувачів. Комісія виставляє остаточну оцінку за курсову роботу, яка заноситься до залікової книжки, а пізніше – у додаток до диплома. При цьому, крім зазначених вище критеріїв, ураховується рівень сформованості в здобувача вміння робити усне наукове повідомлення й давати вичерпні, аргументовані відповіді на запитання за темою роботи.

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	
Теоретична частина	Практична частина	Захист роботи	Сума
до 45	до 50	до 5	100

Система оцінювання курсової роботи здобувачів вищої освіти (100-бальна шкала)

Критерій оцінювання	Зміст критерію	Бали (макс.)	Рівень сформованості
1. Вибір теми, її актуальність і наукова новизна	Відповідність теми сучасним науковим тенденціям; наявність елементів новизни, практичної значущості, обґрунтованість вибору теми.	10	Високий – тема чітко сформульована, актуальна, має новизну (9–10); середній – тема потребує уточнення (6–8); низький – тема описова, без наукової проблеми (0–5).
2. Формулювання мети, завдань і гіпотези дослідження	Логічність і наукова обґрунтованість мети; взаємозв'язок мети, завдань і гіпотези; відповідність темі.	10	Високий – всі компоненти логічно пов'язані, науково аргументовані (9–10); середній – окремі неточності (6–8); низький – формальні формулювання (0–5).
3. Огляд наукових джерел і теоретичне підґрунтя	Повнота, системність, критичність аналізу наукових джерел; використання сучасних англомовних і україномовних публікацій (APA, 7th ed.).	15	Високий – аналітичний огляд із критичним осмисленням (13–15); середній – описовий аналіз без синтезу (8–12); низький – неповний або застарілий огляд (0–7).
4. Методологія дослідження	Обґрунтованість вибору методів, їх відповідність меті; опис експериментальної бази, вибірки, інструментів збору даних.	10	Високий – чітко описана методика, використано валідні методи (9–10); середній – часткова аргументація (6–8); низький – методика формальна (0–5).
5. Організація педагогічного експерименту / емпіричної частини	Якість проведення експерименту, наявність контрольних і експериментальних груп, достовірність даних.	10	Високий – експеримент логічно структурований, результати достовірні (9–10); середній – експеримент частково обґрунтований (6–8); низький – формальний опис без доказів (0–5).

Критерій оцінювання	Зміст критерію	Бали (макс.)	Рівень сформованості
6. Аналіз і інтерпретація результатів	Здатність здійснювати кількісний та якісний аналіз; використання статистичних методів (t-критерій, χ^2 , кореляційний аналіз); адекватність висновків.	10	Високий – повний аналіз із візуалізацією результатів (9–10); середній – частковий аналіз (6–8); низький – поверхневі висновки (0–5).
7. Практична значущість і впроваджувальний потенціал	Можливість використання результатів у педагогічній практиці, розробка рекомендацій, методичних матеріалів.	10	Високий – створено авторську методику, дидактичні матеріали (9–10); середній – є приклади використання (6–8); низький – лише теоретичні положення (0–5).
8. Структура, логіка та аргументація викладу	Послідовність побудови тексту, наукова логіка, зв'язність розділів, аргументованість суджень.	10	Високий – структурно цілісний текст (9–10); середній – окремі порушення логіки (6–8); низький – неузгоджена структура (0–5).
9. Мовне, стилістичне та технічне оформлення	Відповідність академічному стилю; термінологічна точність; правильність цитування; дотримання норм української мови.	5	Високий – відмінна мовна культура (5); середній – незначні неточності (3–4); низький – стилістичні або граматичні помилки (0–2).
10. Академічна доброчесність	Дотримання норм цитування, оригінальність тексту (рівень унікальності $\geq 85\%$), відсутність плагіату.	5	Високий – доброчесність підтверджено (5); середній – незначні технічні порушення (3–4); низький – наявні запозичення без посилань (0–2).
11. Захист курсової роботи	Вміння презентувати результати, відповідати на запитання, логічність, переконливість аргументації.	5	Високий – повна аргументація, наукова культура виступу (5); середній – частково аргументований виступ (3–4); низький – нечітка презентація (0–2).

Підсумкове оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	Рівень сформованості компетентностей
90–100	Відмінно	A	Високий – сформовано всі необхідні компетентності; робота має наукову новизну.
82–89	Добре	B	Вище середнього – наявні незначні недоліки.
75–81	Добре	C	Середній рівень виконання, частково потребує доопрацювання.

Сума балів	Національна оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	Рівень сформованості компетентностей
65–74	Задовільно	D	Достатній рівень, відсутня глибина аналізу.
60–64	Задовільно	E	Мінімально достатній рівень компетентностей.
< 60	Незадовільно	FX/F	Робота не відповідає вимогам; потребує суттєвого доопрацювання.

Методичні акценти

- оцінювання здійснюється комплексно, із залученням керівника та комісії під час захисту;
- кожен критерій адаптований під специфіку спеціальності;
- доцільно використовувати цифрові інструменти оцінювання (Google Sheets, Moodle Gradebook, Microsoft Forms Rubrics) для прозорості процесу;
- варто впровадити самооцінювання здобувача та оцінку керівника, щоб сформувати рефлексивну компетентність.

ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Процес виконання курсової роботи складається з кількох організаційно автономних, але взаємопов'язаних за змістом етапів, кожен з яких буде розглянуто у цьому розділі окремо. Усвідомлення завдань, які мають бути вирішені на різних етапах, дасть уявлення про загальну логіку виконання роботи, дасть змогу скласти добре продуманий план дослідження, налагодити самоконтроль. Проте слід підкреслити: незважаючи на те, що виконання будь-якої курсової роботи охоплює згадані етапи, єдиної, уніфікованої схеми цього процесу не існує. Послідовність дослідницьких кроків зумовлена ступенем складності проблеми, що вивчається, специфікою поставленої мети, характером зібраного фактичного матеріалу тощо. Наприклад, у результаті накопичення фактів під час виконання практичної частини може виникнути потреба повернутися до вже опрацьованих літературних джерел, поглянути на них під новим кутом зору або знайти й

